

KLAGANDE

Västerås kommun

Ombud: Chefsjurist Lena Grapp
Tekniska nämnden
721 87 Västerås

MOTPART

Advokaterna von Ahn AB, 556636-5465
Östra Norrlandsgatan 51
903 31 Umeå

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Uppsalas dom den 28 mars 2013
i mål nr 70-13, se bilaga A

SAKEN

Ogiltighetstalan enligt LOU

KONKURRENSVERKET	
2013 -05- 2 4	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

1. Kammarrätten meddelar prövningstillstånd.
2. Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Västerås kommun överklagar förvaltningsrättens dom och yrkar att kammarrätten avslår Advokaterna von Ahn AB:s yrkande om ogiltigförklaring. Till stöd för sin talan anför kommunen bl.a. följande.

Kommunen har inte köpt juridiska tjänster inom rättsområdet offentlig upphandling av Advokatfirman Fylgia KB respektive Advokatfirman Lindahl KB. Det har därmed inte varit fråga om köp av samma slags juridiska tjänst från de tre bolagen. Juridiska tjänster inom offentlig upphandling brukar upphandlas som en separat juridisk tjänst och tjänsten tillhandahålls normalt sett av upphandlingsjurister som inte tillhandahåller juridiska tjänster inom t.ex. områdena skatterätt, familjerätt eller andra rättsområden. Det föreligger även synnerliga skäl till direkttilldelning enligt 15 kap. 3 § lag (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU, eftersom kommunen, genom att anlita samma advokatbyrå som tidigare har hanterat ett i princip identiskt mål, kan räkna med mycket stora besparingar jämfört med att anlita en byrå som måste läsa in sig från grunden.

Förutsättningarna i 4 kap. 5 § första stycket 3 LOU är också uppfyllda, dvs. det är absolut nödvändigt att tilldela kontraktet, men synnerlig brådska, orsakad av omständigheter som inte hade kunnat förutses av den upphandlande myndigheten gör det omöjligt att hålla tidsfristerna vid förenklat förfarande. Med tanke på hur kort tid man har på sig att yttra sig i upphandlingsärenden är det möjligt att direkt tilldela ett enskilt upphandlingsprocessuppdrag, oberoende av hur mycket juridiska tjänster som har köpts in under året, så länge det inte var förutsebart att ett mål skulle väckas. Det kan inte vara rimligt att den kommun som vid ett tillfälle har köpt in en advokats tjänster och betalat mer än 284 000 kr måste göra en upphandling så fort man köper in någon annan juridisk tjänst, även till mycket låga belopp, under återstoden av året.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten anser att det finns skäl att meddela prövningstillstånd och tar upp målet till omedelbart avgörande.

Vad kommunen har anfört medför inte att kammarrätten gör någon annan bedömning än den förvaltningsrätten gjort. Kommunen har inte heller visat att förutsättningarna för att tillämpa undantagsregeln i 4 kap. 5 § första stycket 3 LOU är uppfyllda. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 9).

Marie Bjernelius Lundahl
kammarrättsråd
ordförande

Charlotte Dahlman
kammarrättsråd
referent

Rikard Bergman
tf. kammarrättsassessor

Karl Rahm
föredragande

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UPPSALA

DOM
2013-03-28
Meddelad i
Uppsala

Bil. A AB16

Mål nr
70-13
Enhet 2

Sida 1 (6)

SÖKANDE

Advokaterna von Ahn AB, 556636-5465
Östra Norrlandsgatan 51
903 31 Umeå

MOTPART

Västerås kommun
Stadshuset
721 87 Västerås

SAKEN

Ogiltighetstalan enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

DOMSLUT

Förvaltningsrätten bifaller ansökan och ogiltigförklarar Västerås kommuns avtal om köp av juridiska tjänster av Gärde Wesslau Advokatbyrå i Göteborg AB.

Dok.Id 86362

Postadress
Box 1853
751 48 Uppsala

Besöksadress
Kungsgatan 49

Telefon
018-16 73 00
E-post: forvaltningsratteni uppsala@dom.se

Telefax
018-16 73 43

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

BAKGRUND

Advokaterna von Ahn AB (bolaget) ansöker om ogiltigförklaring av Västerås kommuns (kommunen) avtal om köp av juridiska tjänster av Gärde Wesslau Advokatbyrå i Göteborg AB (Gärde Wesslau).

YRKANDEN M.M.

Bolaget yrkar att förvaltningsrätten ogiltigförklarar kommunens avtal med Gärde Wesslau. Till stöd för sin talan anför bolaget bl.a. följande. Kommunen har avtalat med Gärde Wesslau om köp av B-tjänster för juridisk rådgivning och representation. Avtalet har slutits utan föregående annonsering enligt 15 kap. 4 § LOU och även i övrigt utan iakttagande av de på EU-fördraget grundade principerna om likabehandling och icke-diskriminering samt öppenhet. Av utredningen i målet framgår att kommunen under 2012 utbetalat åtminstone 372 610 kr till Gärde Wesslau, varav huvuddelen uppges härröra från det uppdrag där Gärde Wesslau representerade kommunen i det första målet. Det första uppdraget avsåg enbart överklaganden i kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen, vilka inte beviljade prövningstillstånd. I det andra målet, som talan nu avser, avser uppdraget representation i såväl förvaltningsrätten, där omfattande skriftväxling förekommit, samt ett överklagande till kammarrätt. Det kan mot denna bakgrund inte hållas för sannolikt att det aktuella uppdragets kontraktvärde understiger värdegränsen för direktupphandling. I vart fall har kommunen inte visat att uppdraget innefattar någon sådan kostnadsbegränsning. Vidare har kommunen genomfört direktupphandlingar av samma slag under räkenskapsåret 2012 för ett belopp som väsentligen överstiger värdegränsen 284 631 kr. Enligt utdrag ur leverantörsreskontran 2012, har kommunen under 2012 köpt juridiska tjänster inte enbart av Gärde Wesslau utan från flera andra leverantörer, bl.a. Advokatfirman Fylgia KB för 2,2 miljoner kr och från Advokatfirman Lindahl KB för 170 000 kr. Möjlighet till undantag enligt 15 kap. 3 a § tredje stycket LOU föreligger därmed inte i det aktuella fallet. Inte heller av andra skäl föreligger det någon grund för direktupphandling enligt 15 kap. 3 § jämförd med

4 kap. 5 – 9 §§ LOU. Efter det att det i vart fall i december 2011 stått klart för kommunen att man uppenbarligen saknar upphandlingsrättslig kompetens har det funnits gott om tid fram till och med den 28 augusti 2012, då det nu aktuella uppdraget uppstod, att hinna genomföra ett annonserat förfarande avseende juridiska tjänster. Någon tvingande hänsyn till ett allmänintresse för att avtalet ändå får bestå kan inte föreligga i det aktuella fallet.

Kommunen anser att bolagets talan ska lämnas utan bifall. Som grund för sin talan anför kommunen bl.a. följande. När den första ansökan om överprövning avseende kommunens köp av renhållningstjänster gjordes i november 2011 fanns ingen jurist specialiserad på offentlig upphandling att tillgå. Förvaltningsrättens dom meddelades den 7 december 2011. I det läget beslutade kommunen att, utan upphandling i konkurrens, tilldela Gärde Wesslau uppdraget att sköta den fortsatta processföringen i ärendet. Kontakten togs med Gärde Wesslau före årsskiftet 2011/2012. Kommunen ansåg att det förelåg synnerliga skäl enligt 15 kap. 3 § LOU att tilldela Gärde Wesslau uppdraget utan upphandling med hänsyn till att det var en pågående process och att det inte fanns tid att göra en upphandling i konkurrens av juridiska tjänster för det aktuella uppdraget. När den andra ansökan om överprövning avseende kommunens köp av renhållningstjänster gjordes i augusti 2012 hade kommunen fortfarande inte lyckats rekrytera någon stadsjurist med inriktning offentlig upphandling. Kommunen beslutade då, mot bakgrund av att man varken hade tillräcklig eller nödvändig kompetens, att tilldela Gärde Wesslau uppdraget att sköta processföringen i målet. Att valet föll på Gärde Wesslau berodde i första hand på att de jurister som var involverade i det tidigare ärendet hade kunskaper om bakgrunden till ärendet och skulle ha en kortare inläsningstid jämfört med jurister som inte varit inblandade tidigare. Det finns ingen tvekan om att det var mest kostnadseffektivt för kommunen att anlita samma advokatbyrå för det senare uppdraget. Grunden till att kommunen inte upphandlade tjänsten i konkurrens var synnerliga skäl enligt 15 kap. 3 § LOU. Vid tilldelningen av det senare uppdraget lutade sig kommunen också mot bestämmelsen i

15 kap. 3a § 3 LOU som anger att upphandlande myndighet vid beräkningen av värdet av kontraktet ska beakta direktupphandlingar av samma slag gjorda av myndigheten under räkenskapsåret. Kommunens uppfattning är att det första uppdraget tilldelades Gärde Wesslau före årsskiftet 2011/2012, medan det andra uppdraget tilldelades i augusti 2012, då den andra ansökan om överprövning gjordes. Den ersättning som betalats till Gärde Wesslau för det första uppdraget uppgår till ca 196 000 kr och ersättningen för det andra uppdraget uppgår till ca 177 000 kr. Ersättningen för det andra uppdraget ligger således under den beloppsgräns som gäller för direktupphandling.

DOMSKÄL

Det är i målet ostridigt att kommunen har upphandlat juridiska tjänster från Gärde Wesslau utan föregående annonsering enligt 15 kap. 4 § LOU. Det är således fråga om en direktupphandling.

Den första fråga förvaltningsrätten har att ta ställning till är om det förelegat förutsättningar för direktupphandling och om avtalet mellan kommunen och Gärde Wesslau är ogiltigt enligt 16 kap. 13 § LOU.

Enligt 16 kap. 13 § LOU är ett avtal som slutits mellan en upphandlande myndighet och en leverantör ogiltigt bl.a. om avtalet slutits utan föregående annonsering enligt 15 kap. 4 § LOU.

Som skäl för att sluta avtal utan föregående annonsering har kommunen i första hand åberopat att det förelegat synnerliga skäl enligt 15 kap. 3 § LOU att tilldela Gärde Wesslau kontraktet. I andra hand har kommunen åberopat att ersättningen för avtalet understiger den beloppsgräns som gäller för direktupphandling av den aktuella tjänsten.

Enligt 15 kap. 3 § LOU får direktupphandling användas bl.a. om det finns synnerliga skäl. Av förarbetena (prop. 2009/10:180 s. 344 f.) framgår att

synnerliga skäl kan föreligga om det uppkommit en synnerlig brådska att ingå avtal som beror på omständigheter upphandlande myndighet inte kunnat råda över. Synnerliga skäl kan även föreligga om upphandlande myndighet har möjlighet att göra ett extra förmånligt köp vid t.ex. auktion. Det är den upphandlande myndigheten som har bevisbördan för att sådana omständigheter föreligger som medger en direktupphandling.

Kommunen har anfört att tilldelningen av kontrakt skedde till Gärde Wesslau då de jurister som varit inblandade i det tidigare ärendet hade bakgrundskunskap om det nya ärendet samt en kortare inläsningstid jämfört med jurister som inte varit inblandade tidigare. Enligt kommunen var det även mest kostnadseffektivt att anlita Gärde Wesslau igen. Enligt förvaltningsrättens mening utgör de skäl som kommunen anfört inte synnerliga skäl för direktupphandling. Inte heller på annat sätt har kommunen visat att det förelegat synnerliga skäl för direktupphandling. Det har således inte varit tillåtet för kommunen att direktupphandla juridiska tjänster på denna grund. Frågan är då om det har funnits förutsättningar för direktupphandling med hänsyn till kontraktets värde.

Enligt 15 kap. 3 § LOU får direktupphandling användas om kontraktets värde uppgår till högst 15 procent av det tröskelvärde som avses i 3 kap. 1 § första stycket 2 och andra stycket, vilket motsvarar 284 631 kr för den i målet aktuella typen av tjänster. Enligt 15 kap. 3 a § LOU ska värdet av ett kontrakt uppskattas till det totala belopp som ska betalas enligt kontraktet. En upphandling får inte delas upp i syfte att kringgå bestämmelserna i LOU. Vid beräkningen ska den upphandlande myndigheten beakta direktupphandlingar av samma slag gjorda av myndigheten under räkenskapsåret. I förarbetena (prop. 2009/10:180 s. 292 ff.) uttalas vad gäller principer för beräkning av kontraktets värde att värdet av kontraktet ska uppskattas till det totala beloppet som kan komma att betalas enligt kontraktet, exempelvis ska options- och förlängningsklausuler beaktas som om de utnyttjas. Av utdrag ur kommunens leverantörsreskontra för 2012 framgår att kom-

munen under 2012 köpt tjänster från bl.a. Advokatfirman Fylgia KB för drygt 2,1 miljoner kr och från Advokatfirman Lindahl KB för drygt 150 000 kr. Bolaget har gjort gällande att det varit fråga om direktupphandlingar, vilket kommunen inte har bestritt. Mot bakgrund av advokatfirmornas verksamhetsinriktning får det antas köpen avsett juridiska tjänster, vilket kommunen inte heller har bestritt. Enligt förvaltningsrättens mening är köpen att betrakta som köp av samma slags juridiska tjänster som det är fråga om i förevarande mål. I målet är det ostridigt att kostnaderna för det i målet aktuella avtalet hittills uppgår till minst 177 000 kr och kan förväntas stiga. Det är således visat att kommunen under 2012 direktupphandlat juridiska tjänster för belopp som vida överstiger tröskelvärdet. Kommunen har inte heller på grund av kontraktets värde haft rätt att upphandla juridiska tjänster av Gärde Wesslau. Förvaltningsrätten anser att det mot denna bakgrund finns grund för att besluta om avtalets ogiltighet. Det förvaltningsrätten därefter har att ta ställning till är om avtalet trots detta ska bestå på grund av tvingande hänsyn till ett allmänintresse.

Enligt 16 kap 4 § LOU ska förvaltningsrätten besluta att avtalet får bestå trots att förutsättningarna för ogiltighet är uppfyllda. Bestämmelsen ska tillämpas restriktivt och det är endast exceptionella omständigheter som ska medföra att ett avtal får bestå. Den upphandlande myndigheten har bevisbördan för att en undantagssituation föreligger (se prop. 2009/10:180 s. 139). Kommunen har i målen inte påstått att avtalet ska bestå med hänsyn till sådana tvingande hänsyn som här avses. Förvaltningsrätten anser mot denna bakgrund att kommunens avtal med Gärde Wesslau om köp av juridiska tjänster ska förklaras ogiltigt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV3109/1A LOU)

Peter Lif

rådman/

Målet har handlagts av Martin Bäckström.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen fordras att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas eller om det föreligger synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Vanligtvis får, då kammarrätten inte har fattat något interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, avtal slutas omedelbart. I de fall där kammarrätten har fattat ett interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt det interimistiska beslutet. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Skrivelsen med överklagande ska undertecknas av klaganden eller dennes ombud och inges i original samt innehålla;

1. den klagandes namn, personnummer/organisationsnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen härför
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.